

3.1. Els grans déus d'Atenes.

Al principi dels temps només existia el Caos. D'ell es van anar esqueixant diverses divinitats, com la Nit, el Tàrtar, Eros (l'Eros primordial, no el fill d'Àfrodita) i la Terra, Gea. Gea va començar després a engendrar fills (Úranos, les Muntanyes i Pontos) i es va unir a un d'ells, Úranos, per a tenir més fills. Amb ell va engendrar als 12 Titans (6 titans i 6 titànides), els 3 ciclops i els 3 hecantoquirs. No obstant, com Úranos odiava els seus fills, no els deixava eixir a la llum i els tenia tancats en les coves/matriu. Gea va convèncer doncs a un dels seus fills, Cronos, perquè retallés amb una falç d'or els òrgans sexuals d'Úranos, i així es va produir la separació entre Cel i Terra. Cronos es va convertir en el nou rei. De la sang caiguda d'Úranos van néixer altres divinitats (veure quadre) i de la bromera del mar va sorgir Àfrodita.

No obstant, Cronos no va resultar ser millor pare que Úranos, i devorava els seus fills per a evitar que algun li prengués el tron. Rea, la seua dona, va ordir un estratagema per a salvar a l'últim dels seus rebrots: li va donar a Cronos una pedra embolicada en bolquers, que aquest es va engolir sense pestanyejar. Així va poder salvar Zeus, que es va criar ocultat per Gea i cuidat per la cabra Amaltea. Quan Zeus va créixer, va cercar l'ajuda dels Titans que li van donar les seues tres armes: el llamp, el tro i el llampec. Així va poder enfrontar-se al seu pare, Cronos, destronar-lo, i recuperar els seus germans amb què es va repartir el domini del món.

GEA						
Sense element masculí	D'Úranos	De la sang d'Úranos	De Pontos	De Tàrtar	De Posidó	D'Oceàn
Úranos Les Muntanyes Pontos	6 Titans (Cronos) 6 Titànides (Rea) 3 Ciclops 3 Hecatonquirs	Erínies Gegants Nimfes dels freixes	Nereu Taumant Forcis Ceto Euríbia	Tifó Equidna	Anteu	Triptòlem

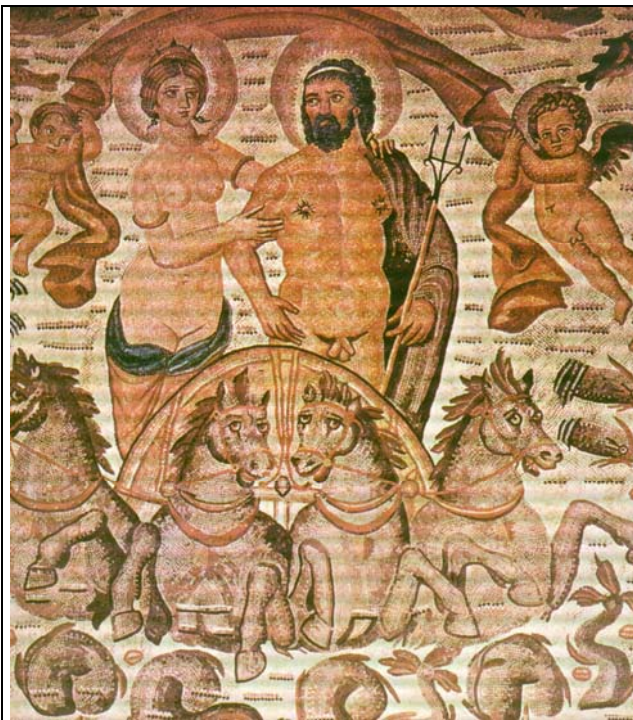
3.1.1. Els crònides (Fills de Cronos i de Rea)

Mentre la primera generació (Gea, Úranos) representa els elements en el seu estat més pur, la segona (Cronos, Rea) representa les forces incontrolables com el temps. En canvi, els 3 fills barons de Cronos i Rea continuen sent elementals (cel i terra, mar i subsòl), mentre que les seues 3 germanes representen el principi femení de civilització (matrimoni, agricultura i foc de la llar). Els crònides uneixen per tant el món material masculí amb la civilització simbolitzada pel femení.

Zeus era el menut, però com fou el que va vèncer el seu pare Cronos es va adjudicar el poder sobre el cel i la terra. Els seus atributs són el llamp, el tro, el llampec. També són símbols seus l'àguila i el roure. En la imatge se'l veu amb un llamp a la mà.

És un Déu celeste com indica el seu nom (**dyeus*) i se li atribuïa un caràcter promiscu, puix va tenir molts fills amb nombroses amants, però pocs amb la seua esposa, Hera. Tal vegada siga una metàfora de l'energia creadora i expansiva, ja que la seua progènie sol ser herois benefactors per a la humanitat. És un déu just i garant de l'Estat.

Posidó era el Déu del mar, si bé el seu poder s'estén a les aigües corrents i llacs. Els seus atributs són els cavalls i el trident amb què colpeja la Terra per a causar terratrèmols. La seua esposa és Anfitrite i el seu fill Tritó (meitat home meitat peix). Com és un déu violent (símbol del mar procel·lós i temible), la seua progènie sol ser menys afortunada que la de Zeus, gegants violents la majoria de les vegades, monstres, criatures estranyes o éssers poc dignes de confiança o de trist final. Un dels seus fills més famosos és Teseu, l'heroi atenès, a qui va tenir amb **Etra**, que sí que fou un home notable, però poc afortunat. Va disputar amb d'altres déus pel domini d'unes quantes ciutats, on esperava rebre culte, però sempre va resultar perdedor. Un d'aquests episodis és l'enfrontament amb Atena per Atenes, on va originar un mar salat amb un colp del seu trident; amb Hera va competir per Argos, amb Apol·lo per Delfos etc.

Hades era el déu dels morts. Els seus atributs eren el casc que tornava invisible, el tron, el ca cèrber (substituïble en el món ordinari per un gos negre) i el xiprer. Era un Déu cruel, insensible i misteriós. Tenia pocs santuaris, perquè no era d'auguri anomenar-lo, per això els antics solien referir-se a ell per mitjà d'eufemismes. Se li coneixen poques llegendes i la més famosa és la del rapt de Prosèrpina. Aquesta era filla de Demèter (la seua germana) i Hades la va raptar perquè la mare no el deixava casar-se amb ella. Ningú ho veié – excepte el Sol i Demèter, desesperada, va abandonar les seues funcions divines per a cercar la seua filla. Per fi va esbrinar el seu parador, però com la jove havia menjat un gra de magrana, no podia alliberar-se totalment del món dels morts. Ja que qui hagués menjat en el món subterrani alguna cosa ja no podia escapar d'ell.

S'acordà que passaria part de l'any amb el seu marit i part amb la seua mare. Quan està amb ella, Demèter, deessa de l'agricultura, fa florir els camps. Però quan es marxa amb el seu marit, la deessa, trista, deixa morir les plantes: és l'hivern.

L'oracle d'Hades estava en Efira i era un oracle molt peculiar. Aquell que volia fer una pregunta l'escrivia en un llistó i després passava 29 dies davall terra, en un complex laberíntic i fosc, sotmès a banys calents i freds, fins a aconseguir un estat de consciència estrany, aliè al món. Al final d'aquest procés, després d'una cerimònia religiosa catàrtica, havia d'escriure ell mateix la resposta

Hera era germana i esposa de Zeus. Era deessa del matrimoni, de la fecunditat de la parella casada (fecunditat universal) i reina dels déus. És l'antiga gran deessa. Els seus atributs són el paó, la granada (símbol de fecunditat)

i el lliri. Se li atribuïa un caràcter gelós i venjatiu, perquè perseguia amb acarnissament a les amants del seu marit o fins i tot als fills que tenia amb elles (Hèracles, per exemple). No obstant, hi ha la possibilitat que tal acarnissament siga una metàfora del pas de la religió matriarcal en què imperava la gran deessa a la patriarcal (Hèracles és la "glòria d'Hera"), pas que tal vegada va resultar violent i amb certes resistències femenines. El paó era de fet Argó, un monstre amb el cos ple d'ulls a què Hera va demanar que vigilara a Io, una amant del seu espòs. Quan Hermes el va matar, Hera va traslladar els seus ulls al paó. El lliri avui en dia és un símbol de la Mare de Déu. Va tenir 4 fills amb Zeus: Hefest, Ares, Ilitia (deessa del part) i Hebe (deessa de la joventut).

Demèter era la Deessa de l'agricultura i és, junt amb Hera, una altra personificació de la fecunditat femenina enfocada aquesta vegada no a allò humà a través del matrimoni, sinó a la naturalesa mateixa. Probablement fos una altra faceta de la gran deessa. El seu nom, *De-mèter*, conté la paraula "mare". Els seus atributs són la falç i el feix d'espigues de blat, puix va ensenyar als humans (a Triptòlem) l'agricultura. El seu mite més conegut és el del rapte de la seua filla, Prosèrpina de qui ja hem parlat (veure Hades). El seu primitiu culte d'Eleusis era purament rural, però amb el temps va passar a simbolitzar la immortalitat de la humanitat i després la de l'individu, l'esperança de la vida eterna.

	<p>Hèstia era deessa del foc de la llar. És, juntament amb Atenea i Àrtemis, una de les 3 deesses verges. Simbolitza la perdurabilitat de la llar i per això mai va abandonar l'Olimp. Té poques representacions, perquè se la considera representada en la llar de la casa.</p>
---	--

3.1.2. Altres déus

	<p>Apol·lo era fill de Zeus i de Leto, i germà d'Àrtemis. Era Déu del Sol, de la medicina i de l'endevinació. Sa mare va ser perseguida per la ira d'Hera, que va prohibir a totes les terres acollir-la per a donar a llum. Només una illa va consentir a concedir-li asil i per això el déu, agraït, la va fixar al centre del món grec. Era Delos. Els atributs d'Apol·lo són l'arc i la lira, invent d'Hermes. El santuari d'Apol·lo estava a Delfos, allí on va matar un monstre (la serp Pitó), i era el centre religiós més important de l'antiga Grècia, seu de l'oracle més cèlebre. Apol·lo representava per als grecs l'ideal de la bellesa i harmonia, la perfecció. No obstant, els seus amors foren desgraciats, com el de Dafne, que es va transformar en arbre entre els seus braços, per a escapar d'ell. Com a déu de la medicina (el sol també és purificador) és pare d'Asclepi.</p>
---	--

Àrtemis era la germana d'Apol·lo, filla de Zeus i Leto. Era deessa de la Lluna i de la caça. Per això els seus atributs són el creixent de lluna en el cabell o en la seua roba, l'arc, el carcaix i una cérvola. És una deessa verge i salvatge, que viu a les muntanyes i defuig el tracte dels homes. La seua figura és contradictòria i sembla fondre diverses divinitats: per un costat està l'Àrtemis de Efes, que és una deessa de fertilitat; per un altre està la Diana llatina, el nom de la qual revela que és una deessa celeste (*dy, brillar, arrel que trobem també en Zeus); per un altre costat presidia els naixements, però s'atribuïa a Àrtemis la mort de les dones en el part; d'un altre, a Grècia era sovint presentada com a deessa dels animals salvatges; d'un altre, molts dels seus cultes incloïen sacrificis bàrbars, a vegades humans. És possible que tot açò siga una metàfora de les distintes fases lunars, ombriues les unes i lluminoses les altres. Tal vegada per això a vegades es presenta a Àrtemis amb 3 cares o 3 cossos apegats (la triple Hècate, deessa a qui s'assimila a vegades).

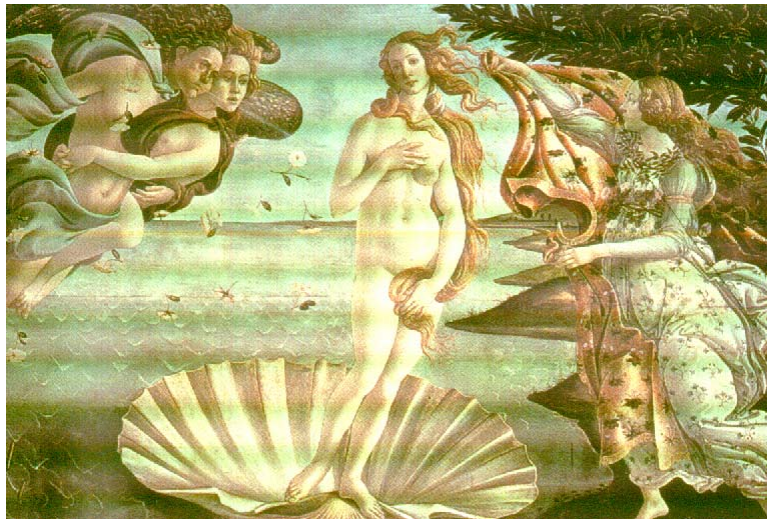

Atena era filla de Zeus i de Metis (deessa de la prudència). Com a Úranos i Gea havien pronosticat a Zeus que si tenia un fill baró amb Metis aquest el destronaria, Zeus –seguint el costum familiar- es va engolir a Metis, ja encinta. Per això va haver de donar ell mateix a llum a Atena: Hefest li va obrir el cap d'una destalada i així va poder eixir Atenea, llançant un eixordador crit de guerra. Açò és òbviament una metàfora de l'energia creadora (Zeus) que assimila la prudència (Metis) i amb això engendra la raó (Atena). Els seus atributs són el cas, la llança i l'ègida (cuirassa de pell de cabra). És una deessa guerrera, però sàvia. Per això regeix l'estratègia militar més que el cos a cos, atribució d'Ares (el déu de la guerra) a què sempre venç en els seus enfrontaments. És també una deessa manyosa i regeix les habilitats i arts manuals, l'artesania. També és una deessa verge, no per ser salvatge com a Àrtemis, sinó perquè el seu caràcter reflexiu, savi i voluntariós, independent, no encaixaven amb el concepte grec de relació de parella, que implicava la submissió de la dona. No obstant, és una deessa protectora per als herois, sobretot aquells a qui aprecia per la seua intel·ligència, i sent horror pels que manifesten brutalitat o falta d'humanitat. El seu heroi predilecte fou Odisseu (Ulisses).

Hermes era fill de Zeus i Maia. Era déu del comerç, dels caminants, els gimnastes i els lladres, el mediador i missatger dels déus. Se li sol representar amb un físic molt juvenil (quasi adolescent), amb un casc alat i aletes en les sandàlies (veure il·lustració d'Hera). A la mà porta el caduceu, una vara amb dos serps enroscades i coronada per unes ales. Hermes va manifestar des del seu naixement una aguda intel·ligència i astúcia, perquè una de les seues primeres gestes fou escapar del seu bressol per a robar les vaques d'Apol·lo, les empremtes de les quals va canviar calçant-los uns socs invertits. Després va inventar la lira que va regalar a Apol·lo com a gest de desgreu. En la mitologia sol aparèixer acompanyant Zeus en les seues corregudes o fent-li de missatger. No obstant, és també una divinitat d'origen ctònic i com a tal oficia de guia de les ànimes al més enllà.

Afrodita va néixer de l'escuma que es va formar al mar quan van caure allí els genitals retallats d'Úranos. Altres mites la fan filla de Zeus i Dione. És deessa de l'amor i de la bellesa, i els seus atributs són l'escuma de mar, la colom i el cigne. La casaren amb Hefest, el més lleig dels déus, déu de la metal·lúrgia, tal vegada metàfora del maridatge entre la bellesa abstracta (Afrodita) i l'artesà que, sent ell mateix imperfecte, tracta d'aconseguir la perfecció creativa. El seu amant per excel·lència fou Ares, símbol de la masculinitat. Va acompanyada pel seu fill, Eros, que llança

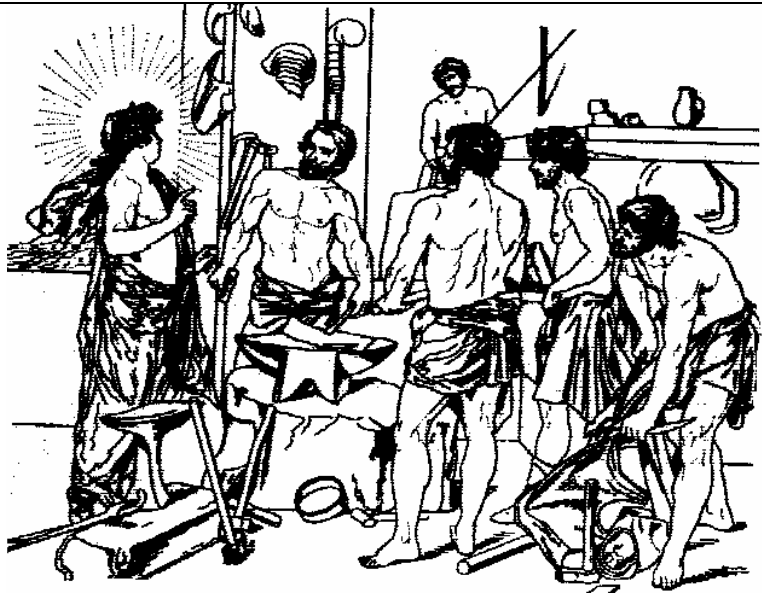

fletxes de plata (amor) o de plom(odi).

Ares era fill de Zeus i d'Hera. És el déu de la guerra, l'esperit de la batalla. Se li representa amb cuirassa, casc, escut, llança i espasa. El seu animal és el llop. La majoria de les llegendes en què apareix són mites guerrers, enfrontaments amb herois com Hèracles o déus com Atena. No sol eixir vencedor, perquè els grecs valoraven molt més la prudència d'una bona estratègia que la força bruta. Filles seues són les amazones, dones guerreres que menyspreaven els homes. Va acompanyat per dimonis com Dimos i Fobos (l'esglai i la por). Com el seu caràcter és violent i irracional, els seus fills són també herois violents, com Diomedes (mort per Hèracles), les eugues dels quals menjaven carn humana.

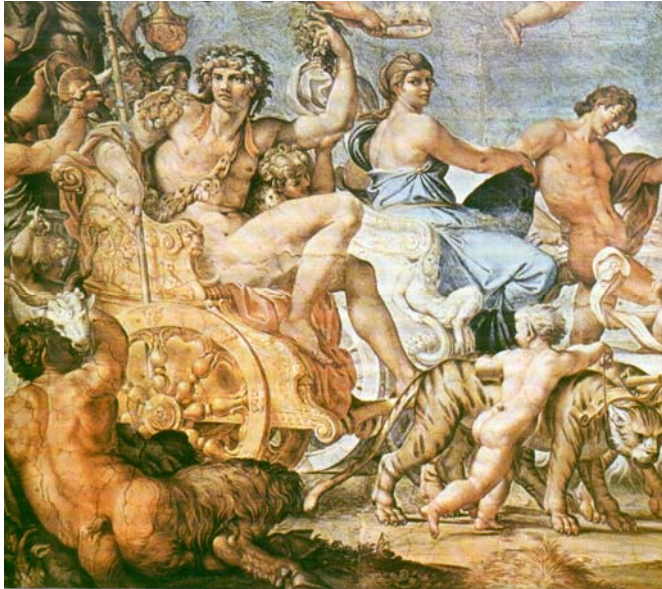
Hefest era fill de Zeus i d'Hera. És déu del foc, però no el foc de la llar, sinó el que s'utilitza per al treball, sobretot amb els metalls. És un foc creador. També regna sobre els volcans, les seues forges. És un déu coix, perquè Zeus es va enutjar amb ell i el va llançar des de la cima de l'Olimp, deixant-lo malparat per sempre. A pesar de la seua minusvalidesa, és enginyós i hàbil. Se li atribueixen autòmats, monstres meravellosos de diversos tipus (un tron que lliga qui s'asseu en ell, una xarxa invisible per a atrapar a la seua díscola esposa etc.). També va forjar armes d'herois, com les d'Aquil·les. Es va casar amb Afrodita i va patir els seus enamoriscaments. Se li atribueixen diversos fills,

entre els quals està Àrdal, inventor de la flauta.	
--	--

Dionís era fill de Zeus i d'una mortal, Sèmele.

No deuria haver sigut déu pel seu origen semi humà, però la seua mare li demanà a Zeus que es manifestés davant ella en tota sa majestat divina. Zeus, constret per la promesa que li havia fet de concedir-li el que li demanés, va accedir, però la va cremar en presentar-se davant ella com a déu, puix un mortal no pot suportar la imatge de la divinitat. Va treure el xiquet del seu cos abrasat i el va cosir en la seua cuixa, d'on va eixir en completar-se els 9 mesos. Aquest estrany naixement, no ja de dona sinó del déu, va permetre a Dionís accedir a una divinitat que sovint li va ser contestada, raó per la qual el Déu va arribar a mostrar-se cruel amb els qui no l'admetien com a tal. És déu del vi i contrapunt d'Apol·lo, perquè representa l'excés. Els seus atributs són la vinya, la pell de lleopard, el tirs i el seguici de sàtirs i mènades.

Dels déus que hem citat, els més importants son 12: Zeus, Hades, Posidó, Hera, Demèter, Atena, Apol·lo, Àrtemis, Afrodita, Ares, Hermes, Hefest.